

AR-10 – puška, která ukázala cestu

Dnes bychom firmu ArmaLite označili asi jako *start-up*. Malou vývojovou kancelář v arizonském Phoenixu, založenou v roce 1954 Georgem Sullivanem jako divize lehkých zbraní pod křídly letecké továrny Fairchild Engine and Airplane Corporation, znal málokdo. To se změnilo příchodem bývalého *mariňáka* a experta na ruční zbraně Eugena Morrisona Stonera. Po debutu málo známé AR-1 *Parasnipier* a pušek na přežití AR-5 a AR-7 v rážích 22 Hornet a později 22 LR přišel Stoner s potenciálně přelomovým designem nové pušky pro americké ozbrojené síly.

Upper receiver AR-10 ze súdánského kontraktu (pro nasazení puškohledu)

Návrh AR-10 nebyl až tak nový co do pohonu automatiky, ale spíš designem a použitím nových materiálů. Víc jak 350 let se na vojenské pušky používaly jen ocel a dřevo. Příchodem AR-10 tato doba skončila. Zbraň otevřela cestu k použití kompozitních materiálů na pažby, předpažbí a další osazení zbraně a také ukázala, že je možné rám pušky vyrobit z materiálu do té doby obvyklého spíš v letectví, totiž slitiny hliníku.

AR-10 přišla s ergonomií *straight line*. To znamená, že pažba, respektive bod jejího opření o rameno, je v ose s hlavní. Při výstřelu toto uspořádání výrazně omezuje zdvih a dělá pušku ovladatelnější při rychlé střelbě nebo dávce.

Pohon automatiky zbraně, známý jako *direct impingement*, nebyl úplně nový, ale ani nijak běžný. Přímé působení částí plynů odebíraných z vývrtu hlavně na nosič závorníku bylo poprvé použito u prototypu francouzské pušky Rossignol ENT z prvních let 20. století, ale známější je spíš ve velkých počtech vyráběná puška MAS-40 (MAS-49) nebo švédská Ljungman AG m/42 a z ní vycházející egyptské Hakim a Rašíd.

Armádní zkoušky

Roku 1956 přihlásil ArmaLite automatickou pušku AR-10 do výběrového

řízení na novou zbraň pro americké ozbrojené síly, která měla nahradit model M1 *Garand* ze 30. let. Soutěže se zúčastnila ještě belgická FN FAL a vyhrála ji poměrně konvenčně řešená puška, v roce 1957 zavedená jako M14 ráže 7,62 x 51 mm NATO. AR-10 později posloužila jako základ pro rekonstrukci na novou slibnou ráži 5,56 x 45 mm v podobě AR-15. Tu však nejdřív u amerického letectva a později do zbytku ozbrojených sil prosadil až nový majitel patentů na AR-10 i AR-15, zbrojovka Colt.

AR-10 sice v tendru nezmohla, ale byla mnohými odborníky velmi oceňována. O tom, že se jednalo o opravdovou novinku, svědčí i fakt, že k dispozici na zkoušky byla jenom ve čtyřech exemplářích. Prototypy AR-10 měly v roce 1957 kompozitní hlavěň z oceli a hliníku. George Sullivan si přes vehementní Stonerovy protesty prosadil zkoušku životnosti, při které byly tyto hlavně zničeny a rychle nahrazeny ocelovými.

ArmaLite bezúspěšně protestoval, že AR-10 je ve srovnání se svými protějšky

Závěr AR-10 s nástavcem pro přívod plynů z vývrtu hlavně